



## Τριώδιον Κατανυκτικόν

Ένα Πνευματικό Ταξίδι  
πρὸς τὸ **Τέλος** τοῦ **παλαιοῦ**  
καὶ τὴν **Ἀρχή** τοῦ **Νέου**



### ■ Τὸ ταξίδι τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς (γ')

## Τὰ Σάββατα τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς\*

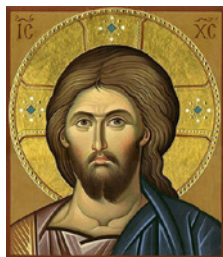
### Μέρος Β'

**Ῥ**τὴν **διάρκεια** τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς αὐτὸ τὸ νόημα τῶν Σαββάτων ἀποκτάει μιὰ εἰδικὴ ἔνταση γιατί ὁ σκοπὸς τῆς Σαρακοστῆς εἶναι νὰ ξαναβρεθεῖ τὸ χριστιανικὸ νόημα τοῦ χρόνου σὰν προετοιμασία, σὰν πορεία καὶ τὸ νόημα τῆς θέσης τοῦ Χριστιανοῦ «ὡς παροίκου καὶ παρεπίδημου» (Α΄ Πέτρ. β΄ 11).

Αὐτὰ τὰ Σάββατα συνδέουν τὴν ὅλη προσπάθεια τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς μὲ τὸ πλήρωμα τοῦ «μέλλοντος αἰῶνος» καὶ ἔτσι δίνουν στὴν Σαρακοστή τὸν ξεχωριστὸ ρυθμὸ τῆς. Ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ κάθε Σάββατο τῆς Σαρακοστῆς εἶναι μιὰ «εὐχαριστιακὴ» ἡμέρα ποὺ σφραγίζεται ἀπὸ τὴν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, Θεία Εὐχαριστία σημαίνει πάντα **έορτή**. Ὁ ιδιότυπος χαρακτῆρας αὐτῆς τῆς έορτῆς ὀφείλεται στὸ ὅτι θεωροῦμε τὴν Μεγάλῃ Σαρακοστῇ σὰν ταξίδι, σὰν πορεία ὑπομονῆς καὶ προσπάθειας, καὶ ἔτσι ἡ έορτῇ αὐτῇ γίνεται ἕνας «σταθμὸς» ποὺ ἔχει σὰν στόχο του νὰ μᾶς κάνει νὰ κοιτάξουμε πάλι στὸν καθρέφτη τοῦ τελικοῦ σκοποῦ αὐτοῦ τοῦ ταξιδιοῦ.

Αὐτὸ εἰδικὰ φαίνεται στὴ σειρὰ τῶν ἀποστολικῶν ἀναγνωσμάτων ποὺ διαβάζονται τὰ Σάββατα τῆς Σαρακοστῆς καὶ εἶναι διαλεγμένα ἀπὸ τὴν Ἐπιστολὴ τοῦ Παύλου στοὺς Ἑβραίους, στὴν ὁποία ἡ ἱστορία τῆς σωτηρίας, τῆς πορείας, τῆς ὑπόσχεσης καὶ τῆς πίστες στὰ «έρχόμενα» ἀποτελεῖ τὸ κέντρο.

Τὸ Σάββατο τῆς Α΄ Ἑβδομάδας τῶν Νηστειῶν ἀκοῦμε τὸν μαγευτικὸ ἐκεῖνο πρόλογο τῆς Ἐπιστολῆς (Ἑβρ. α΄ 1-12) μὲ τὴν ἱεροπρεπῆ του ἐπιβε-



βαίωση για την Δημιουργία, την Μετάνοια και την αιώνια Βασιλεία του Θεού:

*Πολυμερῶς και πολυτρόπως πάλοι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ και τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν...*

**Ζ**οῦμε σ' αὐτὲς τὶς «ἔσχατες ἡμέρες», τὶς ἡμέρες τῆς τελευταίας προσπάθειας. **Ἄ**λλὰ ταυτόχρονα εἴμαστε στὸ «σήμερα» ἐνῶ τὸ τέλος ἐγγίζει.

**Τ**ὸ Σάββατο τῆς Β' Ἑβδομάδας τῶν Νηστειῶν (Ἑβρ. γ' 12-16) ἀκοῦμε:

***Β**λέπετε, ἀδελφοί, μή ποτε ἔσται ἐν τινὶ ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος. **Ἄ**λλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ... μέτοχοι γὰρ γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ, ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατὰσχωμεν.*

**Ἡ** μάχη εἶναι δύσκολη. **Π**όνος και δοκιμασίες εἶναι τὸ ἀντίτιμο ποὺ πληρώνουμε γιὰ μιὰ «κρείττονα ὑπαρξιν ἐν οὐρανοῖς και μένουσαν».

**Ἀ**κριβῶς γι' αὐτὸν τὸν λόγο τὸ ἀνάγνωσμα τοῦ Σαββάτου τῆς Γ' Ἑβδομάδας (Ἑβρ. ι' 32-38) μᾶς παρακινεῖ:

***Μ**ὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἣτις ἔχει μισθοποδοσίαν μεγάλην. **Υ**πομονῆς γὰρ ἔχετε χρειάν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. **Ἔ**τι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἤξει και οὐ χρονιεῖ...*

**Π**ίστη, ἀγάπη και ἐλπίδα εἶναι τὰ ὄπλα γι' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα καθὼς βεβαιώνει τὸ ἀνάγνωσμα τῆς Δ' Ἑβδομάδας (Ἑβρ. ς' 9-12):

***Ο**ὗ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν και τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἀγίοις και διακονοῦντες. **Ἐ**πιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως και μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας.*

**Ο** χρόνος συντομεύει, ἡ προσδοκία γίνεται περισσότερο διακαής, ἡ βεβαιότητα περισσότερο χαρούμενη.

**Τ**έτοιος εἶναι ὁ τόνος στὸ ἀνάγνωσμα τοῦ Σαββάτου τῆς Ε΄ Ἑβδομάδας (Ἐβρ. θ΄ 24-28).

***Ὁ** Χριστός, ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.*

**Αὐτὸ** εἶναι τὸ τελευταῖο ἀνάγνωσμα πρὶν ἀπὸ τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου, ὅποτε ἀπὸ τὸν χρόνο τῆς προσδοκίας ἀρχίζουμε τὸ «πέραςμα» στὸν χρόνο τοῦ «πληρώματος».

**Τὰ** εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα κατὰ τὰ Σάββατα τῆς Σαρακοστῆς διαλέγονται ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Ἁγίου Μάρκου καὶ ἀποτελοῦν καὶ αὐτὰ μιὰ διαδοχή.

**Τὸ** κλειδί γιὰ τὸ νόημά τους δίνεται τὸ Σάββατο τῆς Α΄ Ἑβδομάδας (Μᾶρκ. β΄ 23 - γ΄ 5). **Ὁ** Χριστὸς ἀνατρέπει τὰ ὑποκριτικὰ ταμποῦ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Σαββάτου κηρύσσοντας:

*... τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.*

**Μιὰ** νέα ἐποχὴ ἔρχεται, μιὰ ἀναδημιουργία τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἀρχίσει.

**Τὸ** δεῦτερο Σάββατο (Μᾶρκ. α΄ 35-44) ἀκοῦμε τὸν λεπρὸ νὰ λέει στὸν Χριστὸ:

*... ἐὰν θέλης, δύνασαι με καθαρῖσαι. Ὁ δὲ Ἰησοῦς... λέγει αὐτῷ· θέλω, καθαρῖσθητι.*

**Τὸ** τρίτο Σάββατο (Μαρκ. β΄ 14-17) βλέπουμε τὸν Χριστὸ νὰ σπάει ὅλα τὰ ταμποῦ καὶ νὰ

*«ἐσθίη μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν...».*

**Τὸ** τέταρτο Σάββατο (Μᾶρκ. ζ΄ 31-37), στὸ «καλὰ λίαν» τῆς Γένεσης (Γέν. α΄) τὸ Εὐαγγέλιο ἀπαντᾷ μὲ τὸ χαρμόσυνο ἐπιφώνημα:

*Καλῶς πάντα πεποίηκε· καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ τοὺς ἀλάλους λαλεῖν.*

**Τελικὰ** τὸ πέμπτο Σάββατο (Μᾶρκ. η΄ 29) ὅλα αὐτὰ φτάνουν στὸ ἀποκορύφωμά τους μὲ τὴν ἀποφασιστικὴ ὁμολογία τοῦ Πέτρου:

*... σὺ εἶ ὁ Χριστός...*

**Ἐδῶ** ὁ ἄνθρωπος ἀποδέχεται τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, τὸ μυστήριον τῆς Νέας Δημιουργίας.

\* \* \*

**Τὰ** Σάββατα τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς, ὅπως ἔχουμε πεῖ παραπάνω, ἔχουν ἓνα δεῦτερο θέμα, μιὰ δευτέρη διάσταση: τὸν θάνατον.



**Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Σάββατο τῆς Α΄ Ἑβδομάδας τῶν Νηστειῶν, πὸν παραδοσιακὰ εἶναι ἀφιερωμένο στὸν Ἅγιο Θεόδωρο τὸν Τήρωνα καὶ ἀπὸ τὸ Σάββατο τῆς Ε΄ Ἑβδομάδας, τὸ Σάββατο τοῦ Ἀκάθιστου Ὑμνου, τὰ ἄλλα τρία Σάββατα εἶναι ἡμέρες ἀφιερωμένες στὴν μνήμη «τῶν ἀπ’ αἰῶνος ἐπ’ ἐλπίδι ἀναστάσεως καὶ ζωῆς αἰωνίου κεκοιμημένων ἐν Κυρίῳ».**

**Ἡ μνήμη τῶν «κεκοιμημένων», ὅπως ἔχουμε ξαναπεῖ, προετοιμάζει καὶ ἀναγγέλλει τὸ Σάββατο τῆς Ἀνάστασης τοῦ Λαζάρου καὶ τὸ Μεγάλο καὶ Ἅγιο Σάββατο τῆς Ἑβδομάδας τῶν Παθῶν.**

**Ἡ ἀνάμνηση αὐτὴ δὲν εἶναι μόνο μιὰ πράξη ἀγάπης, μιὰ «καλὴ πράξη», εἶναι ἐπίσης μιὰ οὐσιαστικὴ ἀποκάλυψη τοῦ κόσμου τούτου σὰν «τεθνεῶτος», σὰν θανάτου.**

**Στὸν κόσμο αὐτὸ εἴμαστε καταδικασμένοι σὲ θάνατο ὅπως ἀκριβῶς καταδικασμένος εἶναι καὶ ὁ ἴδιος ὁ κόσμος. Ἀλλά, «ἐν Χριστῷ» ὁ θάνατος νικῆθηκε, καταστράφηκε, ἔχασε, ὅπως λέει ὁ Παῦλος, τὸ κεντρὶ του, ἔγινε ὁ ἴδιος ὁ θάνατος εἴσοδος σὲ μιὰ πιὸ πλούσια καὶ ἄφθονη ζωὴ. Γιατὶ ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς ἔχει μπεῖ σ’ αὐτὴ τὴν εἴσοδο μὲ τὸν θάνατο διὰ τοῦ βαπτίσματος πὸν νεκρώνει ἐκείνους πὸν εἶναι ζωντανοὶ («... ἀπεθάνετε καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ» Κολασ. γ΄ 3) καὶ ζωντανεῖ ἐκείνους πὸν εἶναι νεκροί· γιατί «νικῆθηκε ὁ θάνατος».**

**Ἐπάρχει στὴν λαϊκὴ εὐσέβεια μιὰ πλατιά διαδομένη ἀπόκλιση ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν χριστιανικὴ πίστη πὸν κάνει τὸν θάνατο πάλι μαῦρο. Σὲ πολλὰ μέρη ὁ θάνατος συμβολίζεται μὲ τὰ μαῦρα ἄμφια καὶ τὰ μαῦρα καλύμματα πὸν χρησιμοποιοῦν στὶς κηδεῖες καὶ τὰ μνημόσυνα.**

**Θὰ πρέπει πάντως νὰ ξέρουμε ὅτι γιὰ ἕνα χριστιανὸ τὸ χρῶμα τοῦ θανάτου εἶναι τὸ ἄσπρο. Ἡ προσευχὴ μας γιὰ τοὺς κοιμηθέντες δὲν εἶναι θρηγος· καὶ πουθενὰ ἄλλου δὲν φαίνεται αὐτὸ καλύτερα παρὰ μόνο στὴν σχέση πὸν ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν ἀνάμνηση «πάντων τῶν κεκοιμημένων» καὶ στὰ Σάββατα γενικὰ καὶ εἰδικότερα στὰ Σάββατα τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς.**

**Ἐξ αἰτίας τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς προδοσίας ἡ χαρμόσυνη ἡμέρα τῆς Δημιουργίας (τὸ Σάββατο) ἔγινε ἡμέρα θανάτου, γιατί ἡ κτίσις «ὑπετάγη τῇ ματαιότητι» (Ρωμ. η΄ 20) καὶ ἔγινε ἡ ἴδια θάνατος. Ἀλλά, ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ἐπαναφέρει τὴν ἑβδομὴ ἡμέρα καὶ τὴν κάνει ἡμέρα ἀναδημιουργίας, νίκης καὶ καταστροφῆς ὅλων αὐτῶν πὸν ἔκαναν τὸν «κόσμο τούτου» θρίαμβο τοῦ θανάτου.**

**Κ**αὶ ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς Μεγάλης Σαρακοστής εἶναι νὰ ἐπανορθώσει μέσα μας τὴν «λαχτάρα γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τῶν υἰῶν τοῦ Θεοῦ», ποὺ εἶναι τὸ περιεχόμενο τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδας. «**Δ**ιότι μὲ τὴν ἐλπίδα αὐτὴ σωθήκαμε. **Ἄ**λλ' ἐλπίς ποὺ τὴν βλέπει κανεὶς δὲν εἶναι ἐλπίς· γιατί νὰ ἐλπίζει κανεὶς ἐκεῖνο ποὺ ἤδη βλέπει; **Ἄ**λλ' ἐὰν ἐλπίζωμεν δι' ἐκεῖνο ποὺ δὲν βλέπομεν, τότε τὸ περιμένουμε μὲ ὑπομονήν...».



**Τ**ὸ φῶς ποὺ ἐκπέμπει τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου καὶ ἡ χαρμόσυνη εἰρήνη τοῦ Μεγάλου Σαββάτου δίνουν τὸ νόημα στὸ θάνατο τοῦ Χριστιανοῦ καὶ στὶς προσευχές μας γιὰ τοὺς κοιμηθέντες.

*† Α΄ Κοριακὴ Νηστειῶν  
8.3.2021 ἐκ. ἡμ.*

---

**(\*)** **Πρωτοπρεσβυτέρου Ἀλεξάνδρου Σμέμαν**, Μεγάλη Σαρακοστή - Πορεία πρὸς τὸ Πάσχα, σελ. 127-140, ἐκδόσεις «Προρφύρα», ἐκδόσις ιγ', Ἀθήνα, Ἰανουάριος 2016. ● Ἐπιμέλ. ἡμετ.